

L'art i la contingència

2008-01-31 12:00:34

Núria Perpinyà

Els privilegiats

Editorial Empúries, Barcelona, 2007

Allò que primer crida l'atenció de la darrera obra de Núria Perpinyà és la forma. O millor, la combinació al text de dues formes a priori incompatibles: una seqüència narrativa més o menys canònica, i una altra que segueix les convencions del text dramàtic. Una dualitat de formes que es correspon amb un repartiment de funcions de les respectives seqüències textuais, que hi queden perfectament definides, però que també respon a les dues vessants que presenta l'obra. Així, l'autora ha apostat per *contar* l'acció, els esdeveniments de l'obra, caracteritzar els personatges, situar espai i temps, etc., a partir de les seqüències teatrals, mitjançant els diàlegs i les mínimes acotacions referides sempre als personatges; n'és la vessant més anecdòtica, l'argument d'*Els privilegiats*. Al mateix temps, limita el narrador a l'àmbit de les idees, de la reflexió al voltant de l'art, dels seus usos, de la relació amb la societat, de la utilització que se'n fa; fins i tot, a una certa funció *fàtica* que fa present en ocasions els receptors de l'obra, i que el situa ben a prop, en conseqüència, també del gènere assagístic. És ací on trobem els aspectes més interessants del text, en oposició a un argument bastant més monòton i innocu, que hi aporta poques coses.

Un argument que explica la història del museu Filantròpic, situat al petit poble de Telamós, i el canvi que s'hi operarà: la transformació d'un museu local –basat a parts iguals en còpies d'obres mestres de l'art de tots els temps i en retrats d'habitants il·lustres del poble donats per les famílies després de la defunció d'aquests– en un ambiciós museu de l'art més avantguardista i innovador. D'un museu decadent, vuitcentista, que es mor d'avorriment en un petit poble de províncies, a un temple a la postmodernitat. I un argument que parla, sobretot, dels vigilants del museu, dels d'abans i dels de després del canvi, i de les relacions que s'estableixen entre ells, amb l'art que s'exposa al museu i també amb el poder que en dirigeix el rumb. A l'estil del Saramago més recent –i més prescindible, per cert–, aquesta part més estrictament argumental es llegeix sovint com una al·legoria que converteix el microcosmos limitat i fins a cert punt claustrofòbic del museu en imatge social que inclou les relacions de poder, el joc entre els poders evidents i els ocults, l'esclavitud del treballador, els conflictes pel contacte de cultures, la buidor de la modernitat per la modernitat, etc. I, per damunt de tot això, el final d'una determinada manera de concebre el món, sota l'impuls d'una modernitat agressiva i dinamitadora; allò antic amenaçat per allò nou, els canvis en l'entorn i el desarrelament que s'hi associa.

El fet, però, d'encomanar a la part més teatral de l'obra determinats aspectes com la pròpia caracterització dels personatges, fa que aquests hi apareguen descrits a partir del llenguatge que fan servir, de l'argot, de l'accent, de les pauses de la indecisió o fins i tot de la recurrència a tractar d'uns temes determinats. Una caracterització que, en la pràctica, suposa una sèrie d'arquetips molt exagerats, en uns casos; mentre que en altres queda reduït a un joc més aviat ingenu en què la parla es maquilla amb suposats –i macarrònics– accents italians, francesos, etc., i amb la inclusió de paraules en aquests idiomes que esquitxen un discurs en català. Així les coses, l'anècdota que s'explica a *Els privilegiats* va perdent interès a mesura que avança la novel·la, fins a apropar-se a un esperpent que busca una comicitat que no

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

sempre s'aconsegueix, mentre la part escrita en forma de narració va guanyant pes al mateix temps que ho fa aquell discurs més assagístic. Un discurs recorregut per una certa dosi de sarcasme, que apunta a l'excessiva sublimació de l'art; un component d'ironia sobre la importància relativa d'aquest davant d'altres coses més prosaiques, però imprescindibles: "Al món li sobra art i li falta justícia", hi llegim. Una tesi, però, que potser no en justifica l'embolcall.